

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Fišerová Zlata

3. ročník – kombinované studium

Obor: Pedagogika – veřejná správa

Školní úrazy a jejich evidence

Bakalářská práce

Vedoucí: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
a použila jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 15. dubna 2010

.....

podpis

Děkuji JUDr. Zdence Novákové, Ph.D. za rady a podněty, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování. Děkuji ředitelům základních škol, v nichž jsem prováděla šetření pro tuto práci.

OBSAH

ÚVOD	6
1 ÚRAZY VE ŠKOLÁCH	8
1.1 Školní úraz	8
1.2 Druhy školních úrazů	10
1.2.1 Smrtelné úrazy	10
1.2.2 Těžké úrazy	10
1.2.3 Hromadné úrazy	10
1.2.4 Ostatní úrazy	10
1.3 Zjišťování příčin školních úrazů	11
1.3.1 Místo úrazu	11
1.3.2 Příčiny školních úrazů a jejich shromažďování	11
1.3.3 Skutečné příčiny školních úrazů	12
1.4 Odpovědnost za škodu	13
2 EVIDENCE ŠKOLNÍCH ÚRAZŮ	15
2.1 Kniha úrazů	15
2.2 Záznam o úrazu	16
2.2.1 Vyhotovení záznamu o úrazu	17
2.2.2 Popis úrazového děje	18
2.2.3 Zasílání záznamu o úrazu	18
2.3 Další podklady pro evidování školních absencí žáků pro školní úraz	19
2.3.1 Potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka	19
2.3.2 Potvrzení rodičů (zákonných zástupců)	19
2.4 Hlášení školních úrazů	19
2.5 Odškodňování školních úrazů	20
2.5.1 Ztráta na výdělků	21
2.5.2 Bolest a ztížení společenského uplatnění	21
2.5.3 Účelně vynaložené náklady spojené s léčením	21
2.5.4 Věcná škoda	22

3 BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ	23
3.1 Povinnosti školy nebo školského zařízení	23
3.2 Povinnosti žáků	25
3.3 Kontrolní činnost	25
4 PREVENCE ŠKOLNÍCH ÚRAZŮ	27
4.1 Výuka tělesné výchovy	28
4.2 Výuka plavání	28
4.3 Lyžařský výcvik	29
4.4 Sportovní a turistické akce	29
5 PRAKTICKÁ ČÁST	31
5.1 Cíl šetření a stanovení hypotéz	31
5.2 Vlastní šetření na ZŠ	32
5.2.1 ZŠ Zábřeh, B. Němcové 1503/15, okres Šumperk	32
5.2.2 ZŠ Zábřeh, Školská 406/11, okres Šumperk	35
5.2.3 ZŠ Zábřeh, R. Pavlů 4, okres Šumperk	38
5.3 Vyhodnocení šetření na ZŠ	40
ZÁVĚR	45
POUŽITÁ LITERATURA	47
SEZNAM PŘÍLOH	49

ÚVOD

Problematika školních úrazů se v poslední době stala závažným problémem. Žádný obecně závazný právní předpis neobsahuje definici pojmu „školní úraz“. Podle ustanovení § 29 odst. 3 školského zákona platí, že školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Dále jsou školy a školská zařízení podle výše uvedeného zákona povinny vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Definici pojmu „školní úraz“ neobsahuje ani vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů (dále jen „vyhláška č. 64/2005 Sb.“). Tato vyhláška stanoví způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá. Tento nedostatek však částečně napravuje Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „Metodický pokyn MŠMT“) č. j.: 37 014/2005-25, který v článku 21 stanovuje „Úrazy žáků“. Je však nutné připomenout, že Metodický pokyn MŠMT je závazný pro školy zřizované MŠMT, pro školy jiných zřizovatelů má pouze inspirativní charakter. Ostatní školy a školská zařízení jej mohou použít podpůrně při zpracování svých školních nebo vnitřních řádů.

Při evidenci úrazů dětí, žáků a studentů se postupuje obdobně jako při evidenci pracovních úrazů. Právním podkladem evidence úrazů žáků je článek 22 a článek 23 Metodického pokynu MŠMT. Podkladem pro evidování školních úrazů je kniha úrazů a záznam o úrazu. Vyhláška č. 64/2005 Sb., obsahuje podrobnosti ohledně sepisování výše uvedených podkladů.

Školní úrazy dětí často souvisí s nezvládnutím běžného rizika a s nekázní, které jsou pro danou věkovou skupinu charakteristické. Základ výchovy k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí je v rodině. Rodina by měla vést děti k péči o vlastní bezpečnost a ochranu zdraví, ke kázní a dodržování

pravidel bezpečného chování. Jelikož děti tráví významnou část svého života ve škole, je třeba, aby škola výše uvedené základní návyky získané v rodině rozvíjela. Zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí při výchově a vzdělávání znamená pro školu či školské zařízení řadu povinností a úkolů.

Vhodnou prevencí je možné předcházet velkému množství úrazů. Je třeba připravit děti i pedagogy na možné situace a vychovávat je k zodpovědnému chování a jednání. Zvláštní pravidla je třeba dodržovat při činnostech, u nichž je zvýšená možnost ohrožení zdraví.

V praktické části bakalářské práce se budu zabývat četností školních úrazů žáků v základních školách, v nichž bylo provedeno šetření. Zajímám se o nejčastější okolnosti příčin školních úrazů a dějiště jejich vzniku. V neposlední řadě zjišťuji zapříčinění úrazu jinou osobou a nejčastěji poraněné části těla.

Bakalářskou práci jsem doplnila přílohami, které se svým obsahem vztahují k výše uvedenému tématu.

1 ÚRAZY VE ŠKOLÁCH

Dříve než se začnu zabývat problematikou školních úrazů a jejich evidence, je třeba věnovat pozornost pojmům a definicím, které s touto problematikou úzce souvisí. Považuji za důležité věnovat se v této kapitole pojmu „školní úraz“, druhům školních úrazů, zjišťování jejich příčin a odpovědností za škodu.

1.1 Školní úraz

Při studiu časopisecké a knižní literatury bylo zjištěno, že žádný obecně závazný právní předpis neobsahuje definici tohoto pojmu. Avšak výraz „úraz žáka“, který je definován v článku 21 „Úrazy žáků“ Metodického pokynu MŠMT (viz. příloha č. 1), odpovídá pojmu „školní úraz“:

„Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách. Úrazem žáků není úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu.“

Školním úrazem je tedy úraz, který se stal žákům při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním od vstupu žáka do prostor školy nebo školského zařízení, po celou dobu v nich až po odchod z nich.

„Za přímou souvislost s výchovnou vyučovací činností školy se považuje zejména pobyt žáka ve škole nebo výchovném zařízení v době, kdy se koná dozor nad žáky podle příslušného rozvrhu, práce žáků ve školní dílně,

na školním pozemku, v laboratořích a při předepsaném praktickém výcviku, pobyt žáků na hřišti při povinné tělesné výchově, dopravní výchově, účast na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, při koupání, na exkurzích, při brigádách organizovaných školou a uskutečněných za dozoru školských pracovníků.“ (Nováková, 2007, s. 37)

Podle Dandové (2008, s. 84) můžeme pod pojmem „úraz žáků“ tedy rozumět:

- výkon povinností, které vyplývají z výchovně vzdělávacího procesu,
- jiná činnost, konající se na příkaz pedagogického pracovníka,
- činnost, která je konaná pro školu z vlastní iniciativy nebo z podnětu spolužáků, pokud k ní žák nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nekoná proti výslovnému zákazu školy,
- činnost, která je předmětem cesty, na kterou je žák vyslán v souvislosti s výchovně vzdělávací činností školy nebo školského zařízení mimo objekt školy nebo školské zařízení.

(Řízení školy, 2/2009, s. 20)

1.2 Druhy školních úrazů

Podle závažnosti lze školní úrazy členit na úrazy:

- smrtelné,
- těžké,
- hromadné,
- ostatní úrazy.

1.2.1 Smrtelné úrazy

Za smrtelný úraz je považován každý úraz, který způsobil žákovi ihned smrt, nebo později, nastane-li smrt podle lékařského posudku následkem tohoto úrazu.

1.2.2 Těžké úrazy

Těžkým úrazem se rozumí úraz, který má za následek ztrátu orgánu nebo jeho podstatné části. Těžkým úrazem je i takové poškození zdraví, které lékař označil za těžké (např. ztráta oka, sluchu, komplikovaná zlomenina, roztržení plic, poranění srdce, otřes mozku spojený s bezvědomím, roztržení nebo rozdrčení ledviny, roztržení jater, sleziny, popáleniny II. a III. stupně většího rozsahu).

1.2.3 Hromadné úrazy

Hromadný úraz představuje takový úraz, při kterém byly zraněny nejméně tři osoby, z nichž alespoň jedna těžce nebo smrtelně, nebo bylo-li zraněno více než deset osob.

1.2.4 Ostatní úrazy

Ostatní úrazy jsou takové, které nebyly výše uvedeny.
(Kloub, 1996, s. 3)

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů (dále jen „Vyhláška č. 64/2005 Sb.“) rozlišuje úrazy dětí, žáků a studentů a smrtelné úrazy.

„Smrtelným úrazem se pro účely této vyhlášky rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu“.

1.3 Zjišťování příčin školních úrazů

Při zjišťování příčin školních úrazů se postupuje podle čl. 22 „Evidence úrazů žáků“ Metodického pokynu MŠMT.

Tento článek stanoví: „Vedoucí zaměstnanec školy, jemuž byl úraz žáka hlášen, zajistí, aby byly objektivně zjištěny a případně odstraněny příčiny úrazu“.

1.3.1 Místo úrazu

Příčina úrazu se musí objasnit přímo na místě, protože se podmínky vzniku mohou rychle změnit. Ke změně podmínek může dojít povětrnostními, nebo jinými vlivy, ale i úmyslným zásahem osoby, která úraz zavinila.

„Místo úrazu je vlastně jediným nalezištěm stop a věcných důkazů a při jeho prohlídce se také dá nejlépe posoudit situace žáka v riziku úrazu a možnosti zásahu proti jeho vzniku ze strany učitele či jiného pedagogického pracovníka.“ (Dandová, 2008, s. 86)

1.3.2 Příčiny školních úrazů a jejich shromažďování

Při zjišťování příčin školních úrazů je třeba odhalit:

- všechny zjevné i skryté příčiny,
- další okolnosti, které vedly ke vzniku úrazu.

Při zjišťování příčin úrazu má ředitel školy, příp. jiný vedoucí zaměstnanec zabezpečit účast učitele nebo jiného pedagogického pracovníka, který vykonával dozor nad žáky v době úrazu.

Postižený žák musí podstoupit výslech, je-li toho schopen. Výslechnuti musí být kromě postiženého žáka také svědci úrazu, popřípadě další žáci, kteří mohou podat důležité informace.

Mezi řadu důležitých informací, které často ovlivní celé další jednání patří informace:

- o zdravotním stavu žáka v den úrazu,
- o osobních vlastnostech postiženého žáka,
- o vztahu postiženého žáka k ostatním žákům, k učiteli nebo jinému pedagogickému pracovníkovi, který byl pověřen dozorem v okamžiku úrazu,
- jaké pokyny byly učitelem či jiným pedagogickým pracovníkem dány žákům,
- zda byli žáci dostatečně poučeni o případném nebezpečí.

Při vyšetřování příčin školních úrazů je zapotřebí zajistit lékařský posudek v případě, kdy je podezření, že k úrazu žáka došlo pod vlivem alkoholu či jiných omamných látek.

Při úrazu žáka, ke kterému dojde v dílnách na strojích a zařízeních, je potřeba předložit doklady o jejich pravidelných kontrolách, revizích a opravách.

V neposlední řadě musí být zjištěn rozsah zranění postiženého žáka a stejně tak i kvalita poskytnuté první pomoci.

1.3.3 Skutečné příčiny školních úrazů

Na základě zjištění důležitých okolností, jež vedly ke vzniku školního úrazu lze posoudit, co bylo skutečnou příčinou školního úrazu.

Podle Dandové (2008, s. 87) může být skutečnou příčinou školního úrazu:

- co bylo na místě školního úrazu v nesprávném a nebezpečném stavu,
- co postižený žák dělal nesprávným a nebezpečným způsobem,
- který bezpečnostní předpis či pokyn svým jednáním žák porušil,
- který bezpečnostní předpis byl porušen školou nebo školským zařízením,
- zda úraz způsobila či ovlivnila jiná osoba,
- jakou škodu postižený žák utrpěl na věcech.

1.3 Odpovědnost za škodu

V čl. 24 „Odpovědnost za škodu při úrazech žáků“ Metodického pokynu MŠMT, je uvedeno: „Školy odpovídají v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy žákům za škodu, která jim vznikla v důsledku úrazu. Způsob a rozsah náhrady škody projednává škola se zákonnými zástupci žáka nebo se zletilým žákem.“

Odpovědnost za škodu, která vznikla úrazem u žáků, se posuzuje dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

(Romaněnko a kol., 2008, s. 104)

Podle § 391 zákona č. 262/2006 Sb. , odst. 2: „Za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení.“

Podle Novákové (2007, s. 45) v případech, kdy škola nebo školské zařízení nemá právní subjektivitu (školy nebo školská zařízení zřizovaná

Ministerstvem obrany, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem vnitra), odpovídá za škodu vzniklou úrazem jejich zřizovatel.

Pro školu platí možnost zproštění odpovědnosti za škodu ve smyslu ustanovení § 367 zákoníku práce. „Pokud je ve školním řádu školy klauzule, že užívání drog, pití alkoholu a kouření je pro žáky školy nepřipustné, pak v případě, že se prokáže, že poraněný žák byl pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, má škola velkou šanci zprostit se své odpovědnosti za školní úraz.“ (Dandová, 2008, s. 96)

Aby se však škola mohla zprostit odpovědnosti za školní úraz, musí být všichni žáci školy řádně a prokazatelně seznámeni se školním řádem. Je důležité, aby ředitel disponoval dokladem o tom, že žák byl přítomen ve škole v den, kdy třídní učitel seznámil žáky se školním řádem. V třídní knize musí být proveden záznam o tom, že žáci byli seznámeni se školním řádem.

2 EVIDENCE ŠKOLNÍCH ÚRAZŮ

„Při evidenci školních úrazů se postupuje obdobně jako při evidenci pracovních úrazů.“ (Řízení školy, 2/2009,s. 21)

Podkladem pro evidování školních úrazů žáků je kniha úrazů a záznam o úrazu. Potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka nebo potvrzení rodičů mohou být dalšími poklady pro evidování školní absence žáků pro školní úraz. Součástí této kapitoly je pasáž zabývající se hlášením školních úrazů a jejich odškodňováním.

2.2 Kniha úrazů

Jedním z podkladů pro evidování školních absencí žáků pro školní úraz je kniha úrazů. Kniha úrazů je součástí povinné dokumentace školy.

Podle § 1 vyhlášky č. 64/2005 Sb. platí, že:

„(1) V knize úrazů se evidují všechny úrazy dětí, žáků a studentů (dále jen „úraz“), ke kterým došlo při činnostech uvedených v § 29 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

(2) V knize úrazů se uvede:

- a. pořadové číslo úrazu,
- b. jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného,
- c. popis úrazu,
- d. popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
- e. zda a kým byl úraz ošetřen,
- f. podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů,
- g. další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

(3) Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu.“

Podle Romaněnka (2006, s. 91) se školní úrazy vykazují za období školního roku – tedy od 1.9. do 31.8.

2.3 Záznam o úrazu

„Záznam o školním úrazu je velice důležitým dokladem, protože se jím prokazuje vznik úrazu a okolnosti, za kterých k němu došlo“. (Poradce veřejné správy, 10/2009, s. 62)

Záznam o školním úrazu slouží k:

- stanovení nápravných a preventivních opatření a pro jejich kontrolu,
- je podkladem pro evidenci, statistiku a rozbor školní úrazovosti,
- je závažným vodítkem pro posouzení míry odpovědnosti za vzniklou škodu ze strany žáka,
- z jeho obsahu se vychází při projednávání trestní odpovědnosti v případech zanedbání náležitého dohledu (zejména, kde jsou důsledkem školního úrazu trvalé následky na zdravotním stavu žáka).

Záznam o úrazu by měl být sepsán pokud možno bezprostředně po úrazu (po řádném a objektivním vyšetření příčin).

Záznam o úrazu by měl být řádně vyplněn. Všechny údaje musí být čitelné ve všech vyhotoveních. Číselné údaje je třeba uvádět pozorně a čitelně (arabskými číslicemi).

Podle Dandové (2008, s.89) se záznam o školním úrazu sepisuje i u takových úrazů, kde nedošlo k nepřítomnosti žáka ve škole, ale je pravděpodobné, že žák nebo jeho zákonní zástupci budou považovat

náhradu za bolest nebo ztížení společenského uplatnění, nebo na žádost zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka i při sebemenším drobném úrazu.

2.2.1 Vyhotovení záznamu o úrazu

Podle § 2 vyhlášky č. 64/2005 Sb. platí, že:

- „(1) Záznam o úrazu škola nebo školské zařízení vyhotovuje, jde-li o:
- a. úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta (dále jen „žák“) ve škole nebo školském zařízení, nebo
  - b. smrtelný úraz; smrtelným úrazem se pro účely této vyhlášky rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu.
- (2) Záznam o úrazu se vyhotoví na formuláři, jehož vzor je uveden v příloze k této vyhlášce.
- (3) Na žádost zákonného zástupce žáka, zletilého žáka nebo orgánu uvedeného v § 4 škola nebo školské zařízení bezodkladně vyhotoví záznam i o úrazu, který není uveden v odstavci 1.
- (4) Škola nebo školské zařízení vyhotoví o úrazu, který nezpůsobí nepřítomnost žáka ve škole nebo školském zařízení, záznam, pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem.
- (5) Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola nebo školské zařízení zletilému žákovi, v případě nezletilého žáka jeho zákonnému zástupci.“

Vzor záznamu o úrazu viz. příloha č. 2.

„Pojem *nepřítomnost žáka* znamená, že žák je veden v třídní knize jako nepřítomný po celou dobu vyučovacího dne.“ (Nováková, 2007, s. 39)

2.2.2 Popis úrazového děje

Popis úrazového děje, by měl být zpracován tak, aby nezúčastněná osoba byla schopna posoudit:

- jak a za jakých okolností ke vzniku úrazu došlo,
- zda jsou dostačující nápravná a preventivní opatření,
- kdo nese odpovědnost za vznik úrazu,
- co bylo příčinnou porušení povinnosti.

Někdy se uvádí podrobnější popis na zvláštní příloze, která se k záznamu o úrazu připojí.

2.2.3 Zasilání záznamu o úrazu

V ustanovení § 4 vyhlášky č. 64/2005 Sb. se uvádí, že škola nebo školské zařízení jsou povinny zaslat záznam o školním úrazu následujícím institucím:

- zřizovateli,
- zdravotní pojišťovně žáka,
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o úrazu je třeba zaslat za uplynutý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce.

Jedná-li se o smrtelný úraz, zasílá škola nebo školské zařízení záznam o tomto úrazu do 5 pracovních dnů po podání hlášení:

- zřizovateli,
- zdravotní pojišťovně žáka,
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce,
- místně příslušnému útvaru Policie České republiky.

2.4 Další podklady pro evidování školních absencí žáků pro školní úraz

Kromě knihy úrazů a záznamu o úrazu, slouží jako podklady pro evidování školních absencí žáků pro školní úraz, potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka a potvrzení rodičů (zákonných zástupců).

2.3.1 Potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka

Ošetřující lékař uvede na příslušném tiskopise *Potvrzení o ošetření zraněného dítěte – žáka – studenta pro školní úraz* následující skutečnosti:

- označení úrazu,
- předpokládanou délku školní absence zraněného.

2.3.2 Potvrzení rodičů (zákonných zástupců)

Rodiče popř. zákonný zástupce zraněného vydá potvrzení na omluvném listu v žákovské knížce o tom, že se žák pro následky úrazu nemohl účastnit školní činnosti.

2.5 Hlášení školních úrazů

Podle § 3 vyhlášky č. 64/2005 Sb. podá škola nebo školské zařízení hlášení o školním úrazu žáka jeho zákonnému zástupci.

Byl-li v souvislosti s úrazem spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá škola nebo školské zařízení hlášení místně příslušnému útvaru Policie České republiky. Škola nebo školské zařízení dále podává hlášení pojišťovně, u které je pojištěna/o a to pro případ své odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků, pokud samozřejmě škola nebo školské zařízení má takové pojištění sjednáno.

Hlášení o úrazu je nutno podat bezprostředně. Jde-li o sdělování úrazu rodičům dítěte, musí se volit nejrychlejší komunikační prostředky (telefon, mobilní telefon).

(Poradce veřejné správy, 2009, s. 65)

2.6 Odškodňování školních úrazů

Podle Dandové (2008, s. 96) se školní úrazy odškodňují podle § 366 zákoníku práce.

Aby mohlo dojít k odškodnění, musí být splněny základní předpoklady pro náhradu škody jako v případě úrazu pracovního. Tzn., že musí existovat škodná událost, která má za následek vznik škody. Mezi škodnou událostí a vznikem škody musí existovat přímá příčinná souvislost.

V případě školních úrazů přichází v úvahu odškodnění škody na věcech (například zničení oděvu) a účelně vynaložených nákladů spojených s léčením.

„Zásadně platí, že odpovědný subjekt (škola nebo její zřizovatel) je povinen nahradit škodu, přestože dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“.
(Dandová, 2008, s. 95)

Při odškodnění školních úrazů je třeba vycházet z druhů škod uvedených v ustanovení § 369 zákoníku práce.

Druhy náhrad:

- ztráta na výdělku,
- bolest a ztížení společenského uplatnění,
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- věcná škoda.

2.6.1 Ztráta na výdělku

V případě školních úrazů se škoda jako majetková újma (náhrada za ztrátu na výdělku), hradí jen mimořádně, a to v případech těžkých školních úrazů, jejichž následkem se dítě stane do smrti plně invalidním apod.

2.5.2 Bolest a ztížení společenského uplatnění

Podle Dandové (2008, s. 97) se bolest a ztížení společenského uplatnění odškodňuje na základě vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále jen „vyhláška č. 440/2001 Sb.“).

Podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. se odškodnění bolesti určuje podle sazeb bodového ohodnocení, a to za bolest způsobenou škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňováním jejích následků. Bodové ohodnocení škody zdraví se vymezuje v lékařském posudku – viz. příloha č. 3.

Odškodnění ztížení společenského uplatnění se určuje také podle sazeb bodového ohodnocení, a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb. Bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění se vymezuje v lékařském posudku.

Sazby bodového ohodnocení jsou uvedeny v přílohách vyhlášky č. 440/2001 Sb.

2.5.3 Účelně vynaložené náklady spojené s léčením

Jedná se o náklady, které vzniknou poškozenému žákovi nad rámec bezplatného zdravotního pojištění. Jedná se pak o náklady vzniklé při vlastním ošetření, doplatky na léky, ortopedické pomůcky, brýle, vozíky apod.

2.5.4 Věcná škoda

Zahrnuje náhradu rozbitých brýlí, poškozeného oděvu, ale také náhrady spojené s tím, že rodiče poškozeného žáka se musejí uvolňovat z práce, aby s žákem jeli na ošetření, popř. o něj po dobu nemoci pečovali.

3 BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ

Podle Marádové (2007, s. 21) při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů se školy řídí metodickým pokynem MŠMT. Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při výchově a vzdělávání dětí znamená pro školu nebo školské zařízení plnit řadu povinností a úkolů. Pro žáky potom povinnost dodržovat školní, popř. vnitřní řád.

3.1 Povinnosti školy nebo školského zařízení

Zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání dětí znamená pro školu či školské zařízení řadu povinností a úkolů, které vyplývají z pracovněprávních, bezpečnostních a hygienických předpisů MŠMT.

Podle metodického pokynu MŠMT jsou školy a školská zařízení při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a stejně tak při poskytování školských služeb povinny přihlížet k:

- základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů,
- vytváření podmínek pro zdravý vývoj dětí,
- předcházení vzniku sociálně patologických jevů.

Další povinností školy nebo školského zařízení je výkon náležitého dohledu nad veškerou činností nezletilých žáků a to ve škole a při akcích organizovaných školou. Tento dohled zajišťují pedagogičtí pracovníci. Kromě bezpečnostních hledisek pedagogičtí pracovníci zajišťují také výchovné působení, a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí.

Dozor nad žáky je vykonáván ve škole před vyučováním, po vyučování, o přestávkách mezi dvěma vyučovacími hodinami, dále podle potřeby při přechodu žáků z jedné budovy školy do druhé budovy školy, do školní jídelny, školní družiny, apod. Dozor ve škole je nutné zajistit nejméně 20 minut před začátkem dopoledního a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování. Výkon dozoru končí odchodem žáků ze školy po ukončení vyučování. Koná-li se akce mimo školu, a v případě, kdy místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dozor 15 minut před dobou shromáždění na předem určeném místě. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce musí škola oznámit nejméně jeden den před konáním akce a to buď zákonným zástupcům žáků, nebo přímo zletilým žákům.

Dozor mohou vykonávat kromě pedagogických pracovníků i jiné osoby. Na základě rozhodnutí ředitele školy mohou dozor vykonávat i jiné zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Takové osoby musí být poučeny o povinnostech dozoru a ředitel školy provede o tomto poučení písemný záznam, který osoba pověřená dozorem podepíše.

„Odpovědnost pedagogických pracovníků za porušení povinností v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví žáků je značná. Jde o hmotnou a trestně právní odpovědnost, která může být v případě porušení právních povinností a zapříčinění úrazu žáka uplatňována školou, rodiči, orgány dozoru nad bezpečností a hygienou práci i orgány trestního řízení“.

(Nováková, 2007, s. 15)

Důležitou povinností školy nebo školského zařízení při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů je zajištění poučení o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při činnostech, kterých se účastní při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním. Žáci musí být seznámeni s konkrétními pokyny, právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. V neposlední řadě je třeba žáky seznámit se zásadami bezpečného chování, s možnými riziky a následnými

opatřeními, se kterými se mohou žáci setkat ve škole, jejím okolí a při činnostech mimo školu.

3.2 Povinnosti žáků

Žáci jsou povinni dodržovat školní a vnitřní řád, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni. Neméně důležitou povinností žáků je plnit pokyny zaměstnanců školy vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

3.3 Kontrolní činnost

„Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků kontrolují průběžně vedoucí zaměstnanci školy v rámci své působnosti a plnění úkolů v oblasti prevence rizik“. (Nováková, 2007, s. 43)

Povinností pedagogických pracovníků je kontrolovat a vyžadovat dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, stejně tak i dodržování pokynů žáky.

Školy zahrnují nejméně jednou ročně do programu prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou také kontrolu:

- školních dílen,
- laboratoří,
- tělocvičen a tělocvičného nářadí a náčiní,
- školních hřišť,
- školních pozemků,
- dalších pracovišť školy užívaných žáky, včetně jejich vybavení.

Další součástí prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou je kontrola vybavení školy prostředky pro poskytnutí

první pomoci. Prostředky pro poskytnutí první pomoci se kontrolují z hlediska obsahu a lhůt jejich použitelnosti.

Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb kontrolují podle zvláštních právních předpisů následující instituce:

- Česká školní inspekce,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- orgány inspekce práce.

4 PREVENCE ŠKOLNÍCH ÚRAZŮ

Ke školním úrazům dochází za různých situací a proto je třeba nic nepodceňovat. Školní prostředí by mělo být přizpůsobeno dětem s ohledem na jejich bezpečnost. Vybavení školy by nemělo být nebezpečné pro žáky. Důležité je seznámit děti s bezpečným chováním ve všech prostorách školy, zejména pak v tělocvičně a v dílnách, kde je největší riziko školních úrazů.

„Škola vyhledává a vyhodnocuje rizika spojená s prostředím a činnostmi v ní probíhajícími a následně přijímá preventivní opatření“.

(Marádová, 2007, s. 21)

Při vytváření preventivních opatření bere v úvahu možné ohrožení žáků ve výuce, přesunech žáků v areálu školy, při účasti žáků na různých akcích pořádaných školou.

Podle čl. 11 „Zvláštní pravidla při některých činnostech“ Metodického pokynu MŠMT, je třeba dodržovat zvláštní pravidla při činnostech, u nichž je zvýšená možnost ohrožení zdraví, a to zejména při:

- výuce tělesné výchovy,
- výuce plavání,
- sportovních a turistických akcích,
- lyžařském výcviku, atd.

4.1 Výuka tělesné výchovy

„Při výuce tělesné výchovy dodržuje škola platné rámcové vzdělávací programy a didaktické zásady“. (Dandová, 2008, s. 65)

Podle čl. 13 Metodického pokynu MŠMT pedagogický pracovník zajišťuje při výuce tělesné výchovy bezpečnost žáků a to po celou dobu vyučování. Před zahájením výuky kontroluje bezpečnost a funkčnost tělocvičného náradí a náčiní. Je třeba přihlížet k fyzické vyspělosti žáků, k jejich věku a předchozím zkušenostem. Vydávané pokyny musí být jasné, přesné a žákům srozumitelné. Je nutné, aby byla věnována pozornost žákům, kteří momentálně na náradí necvičí. V případě, že učitel musí přerušit výuku tělesné výchovy, zajistí dozor jinou dospělou osobou (zletilou osobou, která je plně způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu ke škole). Žáci by měli být upozorněni na možná rizika ohrožení svého zdraví nebo spolužáků a v neposlední řadě by měli být seznámeni s obsahem školního řádu školy.

4.2 Výuka plavání

Výuka plavání je možné uskutečnit v zařízeních k tomu určených. Ředitel školy pak musí ověřit:

- dodržování hygienických podmínek ze strany zařízení určeného pro výuku plavání,
- odbornou úroveň poskytované výuky,
- podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany žáků.

Před zahájením výuky plavání je důležité poučení žáků. Při výuce plavání se třída dělí na skupiny. Nejvyšší počet žáků – plavců ve skupině je patnáct, žáků - neplavců deset. Každou skupinu potom vede jeden vyučující.

Pedagogický pracovník v průběhu výuky pravidelně kontroluje počet žáků. Totéž provede při ukončení výuky plavání. (Dandová, 2008, s. 66)

4.3 Lyžařský výcvik

Podle čl. 15 Metodického pokynu MŠMT je lyžařský výcvik veden pedagogickými pracovníky, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich kvalifikaci ověřuje ředitel školy. Ředitel školy určí vedoucího kurzu, schvaluje také plán výcviku. Před odjezdem na lyžařský výcvik je třeba žáky upozornit na nutnost seřízení bezpečnostního vázání lyží (prokazují potvrzením servisu, případně čestným prohlášením zákonných zástupců). Před odjezdem zákonní zástupci žáka předloží prohlášení o tom, že je žák zdravý. Před zahájením kurzu se doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou (jednorázové úrazové pojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Účastníci kurzu jsou povinni dodržovat předpisy a pokyny vedoucího a také pravidla bezpečného pohybu na sjezdových a běžeckých tratích. Doporučuje se používání lyžařských ochranných přileb. Zpravidla třetí den lyžařského kurzu se doporučuje odpočinkový půlden. Během pobytu na horách je nutné dodržovat pokyny Horské služby. Za nepříznivých klimatických podmínek (sněhová bouře, hustá mlha) se výcvik omezuje. Před použitím lanovek a vleků je třeba žáky poučit o pravidlech a bezpečnostních předpisech o jízdě na vlecích a lanovkách.

4.4 Sportovní a turistické akce

Školy pořádají různé sportovní a turistické akce a výlety. Podle čl. 16 Metodického pokynu MŠMT je třeba před zahájením kurzu žáky poučit o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena její kontrola. Bez potřebného vybavení by žáci neměli být do kurzu přijati. Stejně jako u lyžařského výcviku je třeba předložení prohlášení o zdravotním stavu žáka

zákonným zástupcem. Taktéž se doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou.

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Žáci jsou rozděleni do družstev a to podle výkonnosti. Družstvo má nejvíce patnáct žáků. Je důležité, aby pedagogičtí pracovníci a instruktoři dbali na úroveň pohybové vyspělosti žáků, jejich výkonnost a zdravotní stav. Během kurzu také přihlíží k aktuálnímu počasí, zařazují v přiměřené míře přestávky na odpočinek.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Cíl šetření a stanovení hypotéz

Cílem šetření bylo zjistit četnost školních úrazů na jednotlivých základních školách v posledních 4 letech. Zjišťovala jsem, zda bylo v počtu zraněných více chlapců či dívek, zda byly úrazy způsobeny popř. ovlivněny jinou osobou. Pozornost byla také zaměřena na vykonávané činnosti, při kterých nejčastěji dochází k úrazům. Zjišťovala jsem, zda příčinou úrazů byla nepozornost či neukázněnost žáků nebo šlo pouze o nešťastnou náhodu, jaké části těla byly ve většině případů poraněny a zda bylo nutné lékařské ošetření.

Stanovení hypotéz:

Předpokládám, že:

H1: Četnost školních úrazů se za poslední 4 roky zvyšuje.

H2: Nejvíce školních úrazů se stane v hodinách tělesné výchovy.

H3: Ve většině případů dochází ke zranění chlapců.

H4: Nejčastěji dochází k poranění končetin.

H5: Velká část školních úrazů je důsledkem neukázněnosti žáků.

5.2 Vlastní šetření na ZŠ

Šetření bylo provedeno na třech základních školách v Zábřehu, okres Šumperk. Bylo mi umožněno nahlédnout do knih úrazů, které jsou podkladem pro evidování školních úrazů žáků. Do tabulky byly zaznamenány zjišťované údaje.

5.2.1 Základní škola Zábřeh, Boženy Němcové 1503/15, okres Šumperk

Základní škola Zábřeh, Boženy Němcové 1503/15, okres Šumperk je úplná škola s devíti postupovými ročníky. Jedná se o školu pavilónového typu s celkovou kapacitou 580 žáků. K dispozici je 33 učeben, z nichž 7 tvoří odborné učebny: chemie, fyziky, přírodopisu, výtvarné výchovy, hudební výchovy a dvě počítačové učebny. K dispozici jsou dvě dílny, školní kuchyňka a dvě herny pro školní družinu. Tělesná výchova má k dispozici dvě tělocvičny a gymnastický sál s posilovnou. Součástí areálu je hřiště, atletická dráha, dva sektory pro skok daleký a hřiště pro odbíjenou. Na škole působí 28 učitelů. Od školního roku 2007/2008 se v 1. a 6. ročníku ve škole učí podle školního vzdělávacího programu – Škola pro život. Jedna ze tříd druhého stupně je zaměřena na rozšířenou výuku informatiky a matematiky. Škola nabízí dětem celou řadu zájmových kroužků.

Tab. 1. Úrazovost v období 2005 – 2009 (ZŠ, Boženy Němcové)

Školní rok	2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		celkem	
Počet úrazů	87		64		50		50		251	
D CH	38	49	26	38	16	34	21	29	101	150
Lékařské ošetření	35		31		31		30		127	
Zavinění jinou osobou	8		16		19		14		57	

Ve sledovaném období bylo na ZŠ, Boženy Němcové zraněno celkem 251 žáků, z toho 101 dívek a 150 chlapců. Z celkového počtu úrazů si 127 zranění vyžádalo lékařské ošetření, ostatní úrazy ošetřil školní zdravotník. V 57 případech bylo zranění zaviněno popř. ovlivněno jinou osobou. Z tabulky je patrné, že nejvyšší počet úrazů se stal ve školním roce 2005/2006. Z celkového počtu 87 úrazů bylo zraněno 38 dívek a 49 chlapců.

Tab. 2. Poraněné části těla (ZŠ, Boženy Němcové)

Část těla	Zranění celkem	
	počet	%
Hlava	28	11,1
Nos	15	5,9
Břicho	8	3,2
Dolní končetina	93	37,2
Horní končetina	80	31,9
Záda	12	4,8
Jiná část těla	15	5,9
Celkem	251	100,0

Nejčastěji dochází k poranění končetin, z čehož jsou častější poranění dolních končetin (37,2 %), než končetin horních (31,9 %). Častá jsou též

poranění hlavy (11,1 %). Úrazy ostatních částí těla tvoří 5,9 %, jedná se o úrazy očí, uší, vyražené zuby, utržení znaménka, poranění hrudníku, apod.

Tab. 3. Dějiště a příčiny školních úrazů (ZŠ, Boženy Němcové)

Činnost	Zranění celkem		Příčiny úrazů			
	počet	%	náhoda	%	nekážeň	%
Tělesná výchova	102	40,5	73	49,0	29	28,4
Pracovní činnosti	27	10,8	18	12,1	9	8,8
Lyžařský výcvik	24	9,6	21	14,1	3	2,9
Cyklistický kurz	16	6,4	11	7,4	5	4,9
Ostatní	14	5,6	10	6,7	4	3,9
Přestávka	68	27,1	16	10,7	52	51,1
Celkem	251	100,0	149	100,0	102	100,0

Nejčastějším dějištěm školních úrazů byly hodiny tělesné výchovy (40,5 %), kdy v 73 případech šlo o nešťastnou náhodu a 29 úrazů bylo důsledkem neukázněností žáků. O přestávkách se ve sledovaném období stalo 68 úrazů (27,1 %), více jak polovina úrazů o přestávkách je způsobena neukázněností žáků. V pořadí třetím nejčastějším dějištěm úrazů bylo vyučování pracovních činností, kdy se stalo 27 (10.8 %) školních úrazů.

5.2.2 Základní škola Zábřeh, Školská 406/11, okres Šumperk

Základní škola Zábřeh, Školská 406/11, okres Šumperk má 3 budovy. K dispozici je tělocvična, aula a venkovní hřiště. Ve škole jsou zřízeny třídy pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení (2. – 9. ročník) a třídy s rozšířenou výukou jazyků (3. – 9. ročník). Škola má v současnosti 35 tříd, počet žáků se pohybuje kolem 820. Škola má 2 dobře vybavené počítačové učebny. Zájmu žáků vycházejí vstříc nepovinné předměty, např. sportovní hry, informatika, španělština, užité výtvarné činnosti, sborový zpěv. Na škole působí 46 učitelů. Škola každoročně pořádá lyžařský výcvik žáků 7. tříd a organizuje plavecký výcvik 2. a 3. ročníků.

Tab. 4. Úrazovost v období 2005 – 2009 (ZŠ, Školská)

Školní rok	2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		celkem		
Počet úrazů	128		119		127		115		489		
D	CH	54	74	48	71	51	76	48	67	201	288
Lékařské ošetření	62		58		69		49		238		
Zavinění jinou osobou	32		23		29		27		111		

Ve sledovaném období se na ZŠ, Školská zranilo celkem 489 žáků, z toho bylo zraněno 201 dívek a 288 chlapců. Z celkového počtu školních úrazů bylo v 238 případech nutné lékařské ošetření. Z tabulky je patrné, že ve 111 případech byly školní úrazy zaviněny popř. ovlivněny jinou osobou.

Tab. 5. Poraněné části těla (ZŠ,Školská)

Část těla	Zranění celkem	
	počet	%
Hlava	39	8,0
Nos	56	11,5
Břicho	28	5,7
Horní končetina	162	33,1
Dolní končetina	126	25,8
Záda	29	5,9
Hrudník	23	4,7
Jiná část těla	26	5,3
Celkem	489	100,0

Z tabulky je patrné, že nejčastější poraněnou částí těla jsou končetiny, z čehož ve 162 případech (33,1 %) došlo ke zranění dolních končetin a ve 126 případech (25,8 %) byly zraněny dolní končetiny. Závažná jsou též poranění nosu, která obsadila třetí místo s 11,5 % zaznamenaných úrazů. Úrazy ostatních částí těla představují 5,3 %, jedná se opět o úrazy očí, uší, vyražené zuby, utržení znaménka, odřeniny, apod.

Tab. 6. Dějiště a příčiny školních úrazů (ZŠ,Školská)

Činnost	Zranění celkem		Příčiny úrazů			
	počet	%	náhoda	%	nekážeň	%
Tělesná výchova	192	39,2	136	49,3	56	26,3
Pracovní činnosti	61	12,5	42	15,2	19	8,9
Lyžařský výcvik	49	10,0	36	13,0	13	6,1
Ostatní	35	7,2	17	6,2	18	8,5
Přestávka	152	31,1	45	16,3	107	50,2
Celkem	489	100,0	276	100,0	213	100,0

Nejvíce školních úrazů se událo při hodinách tělesné výchovy (39,2 %), kdy ve 136 případech byly úrazy způsobeny nešťastnou náhodou a v 56 případech došlo ke zranění v důsledku neukázněnosti či neopatrnosti žáků. Další rizikovou dobou z hlediska úrazů jsou přestávky. O přestávkách se ve sledovaném období stalo 152 úrazů (31,1 %). Příčiny úrazů jsou rozmanité, nejčastěji se jedná o nešťastnou náhodu. Výjimku představují úrazy o přestávkách, kdy v 50,2 % došlo ke zranění v důsledku neukázněnosti žáků.

5.2.3 Základní škola Zábřeh, R. Pavlů 4, okres Šumperk

Základní škola Zábřeh, R. Pavlů 4, okres Šumperk je malotřídní školou. Je provozována jako zařízení s dvěma MŠ, z nichž jedna se nachází v místní části Ráječek, jako odloučené pracoviště. Menší počet dětí a věková různorodost v jednotlivých třídách ZŠ umožňuje lepší individuální přístup jak k dětem nadaným, tak i k dětem, které mají specifické poruchy učení nebo chování. Malotřídní škola nabízí žákům rodinné a klidné prostředí, atmosféru důvěry a minimalizuje tak sociálně patologické jevy. Škola tvoří alternativu k dojíždění do městských škol, které je komplikovanější. Škola se nachází v blízkosti přírody a má dostatek prostoru pro relaxaci žáků – zahrada s pískovištěm, průlezkami, ozdravné přestávky. Pro děti je přístupná počítačová učebna, která má 8 počítačů. Škola nabízí zájmové kroužky jako je německý jazyk, anglický jazyk, výtvarný, taneční a sportovní kroužek.

Tab. 7. Úrazovost v období 2005 – 2009 (ZŠ, R. Pavlů)

Školní rok	2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		celkem	
Počet úrazů	5		8		4		7		24	
D	2	3	2	6	1	3	2	5	7	17
CH										
Lékařské ošetření	2		1		-		2		5	
Zavinění jinou osobou	-		1		2		1		4	

Ve sledovaném období se událo na ZŠ, R. Pavlů 24 úrazů, z celkového počtu školních úrazů se zranilo 7 dívek a 17 chlapců. Z tabulky je patrné, že 5 úrazů bylo ošetřeno lékařem. Zavinění jinou osobou je uváděno ve 4 případech.

Tab. 8. Poraněné části těla (ZŠ, R. Pavlů)

Část těla	Zranění celkem	
	počet	%
Hlava	4	16,7
Nos	2	8,3
Horní končetina	9	37,5
Dolní končetina	5	20,8
Břicho	1	4,2
Hrudník	2	8,3
Zuby	1	4,2
Celkem	24	100,0

V nejvíce případech došlo ve sledovaném období k poranění horních končetin (37,5 %). Úrazy dolních končetin představují 20,8 %. Četná jsou též poranění hlavy (16,7 %).

Tab. 9. Dějiště a příčiny školních úrazů (ZŠ, R. Pavlů)

Činnost	Zranění celkem		Příčiny úrazů			
	počet	%	náhoda	%	nekázeň	%
Tělesná výchova	8	33,3	5	45,4	3	23,1
Škola v přírodě	3	12,5	3	27,3	-	-
Výuka	2	8,3	-	-	2	15,4
Přestávka	11	45,8	3	27,3	8	61,5
Celkem	24	100,0	11	100,0	13	100,0

Nejrizikovější dobou z hlediska úrazů byly ve sledovaném období na ZŠ, R. Pavlů přestávky, kdy z celkového počtu 24 úrazů se stalo právě o přestávkách 11 úrazů (45,8 %). Nejčastější příčinou školních úrazů byla

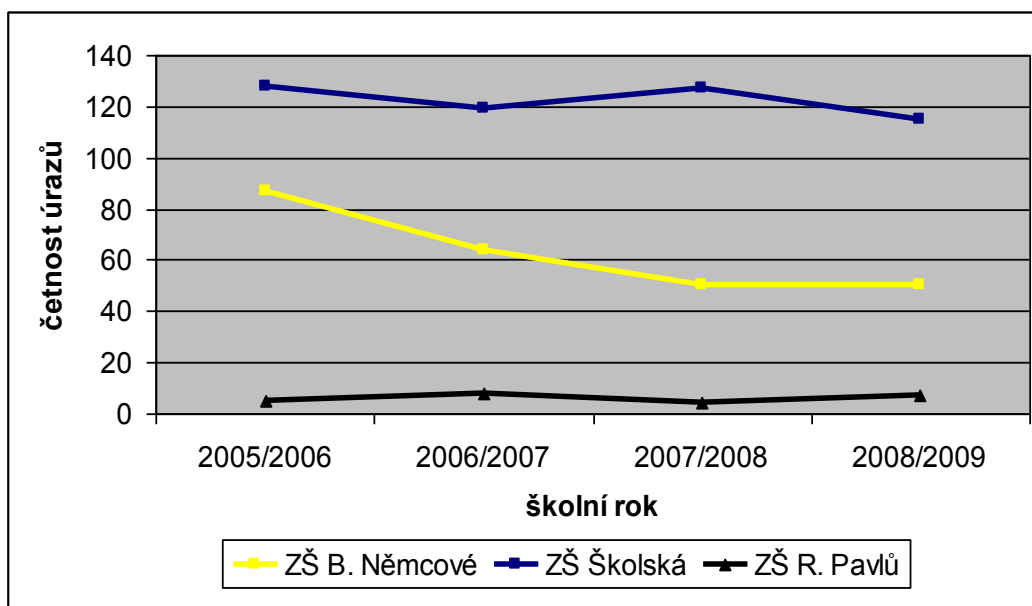
neukázněnost popř. neopatrnost žáků. V tělesné výchově došlo k 33,3 % úrazů.

5.3 Vyhodnocení šetření na ZŠ

Na základě zjištěných údajů, byly výsledky šetření na základních školách porovnány a zaznamenány do grafů a to z hlediska:

- úrazovosti v jednotlivých letech,
- dějiště úrazů,
- úrazovosti chlapců a dívek,
- zraněných částí těla,
- příčin školních úrazů.

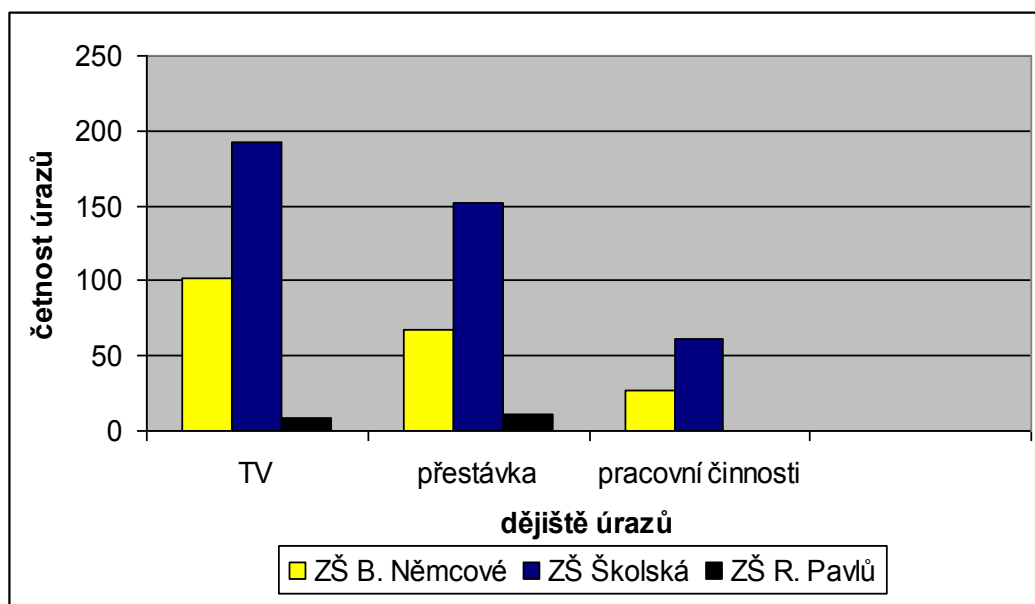
Graf 1. Úrazovost na ZŠ v jednotlivých letech

Graf č. 1 znázorňuje úrazovost na ZŠ. Z grafu vyplývá, že ve sledovaném období nedochází k výraznému zvyšování četnosti školních úrazů na jednotlivých školách. Na ZŠ, B. Němcové byl zaznamenán výraznější pokles školních úrazů.

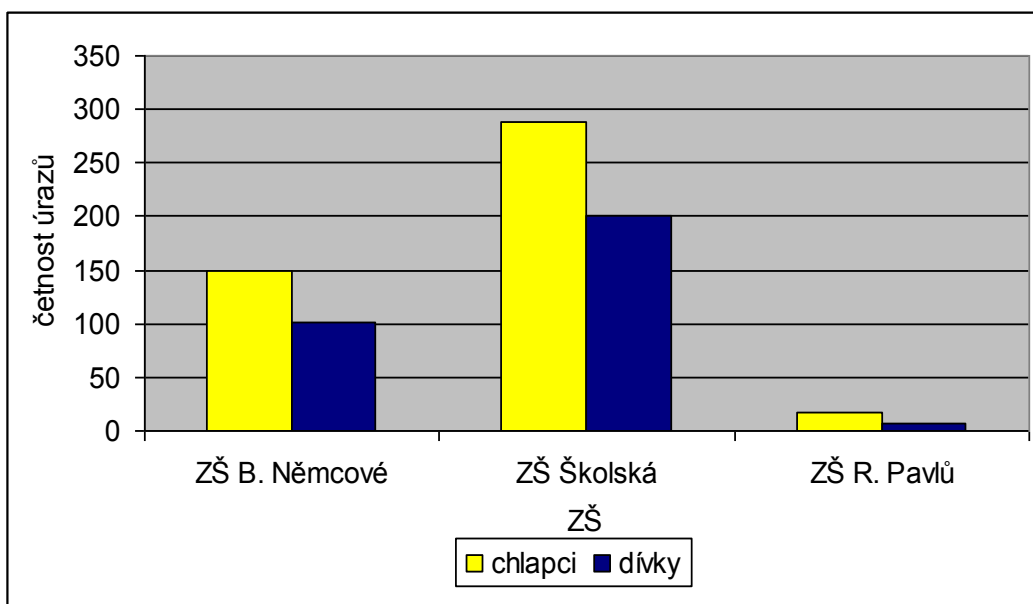

Graf 2. Dějiště školních úrazů

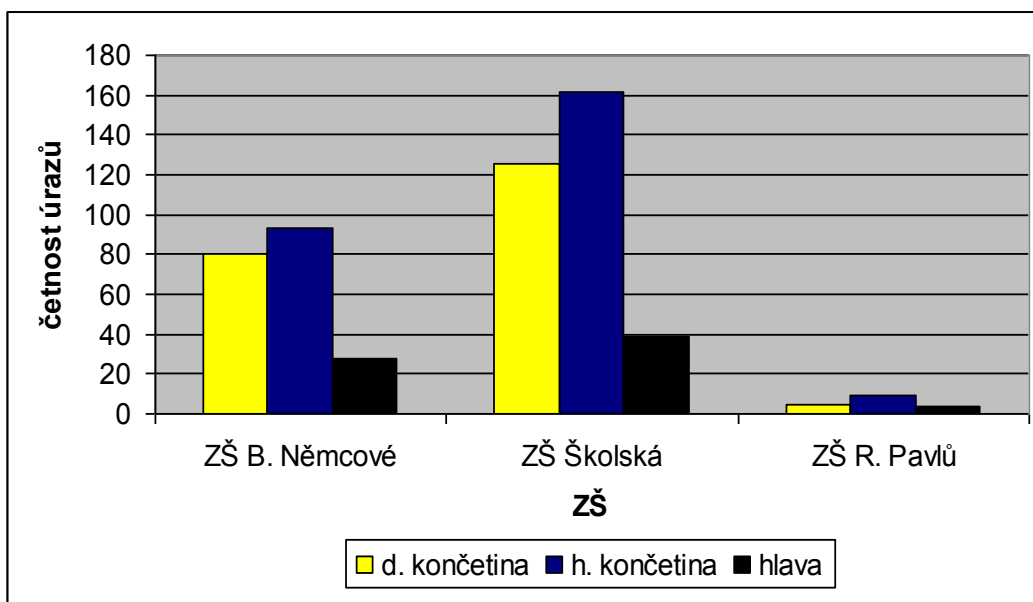
Na základě šetření bylo zjištěno, že většina školních úrazů se udála v hodinách tělesné výchovy a v hodinách pracovních činností. Další rizikovou dobou z hlediska úrazů jsou přestávky. Z grafu je patrné, že na ZŠ, B. Němcové a na ZŠ, Školská byly nejčastějším dějištěm školních úrazů hodiny tělesné výchovy. Na ZŠ, R. Pavlů se více úrazů událo o přestávkách.

Graf 3. Úrazovost z hlediska pohlaví - chlapci/dívky

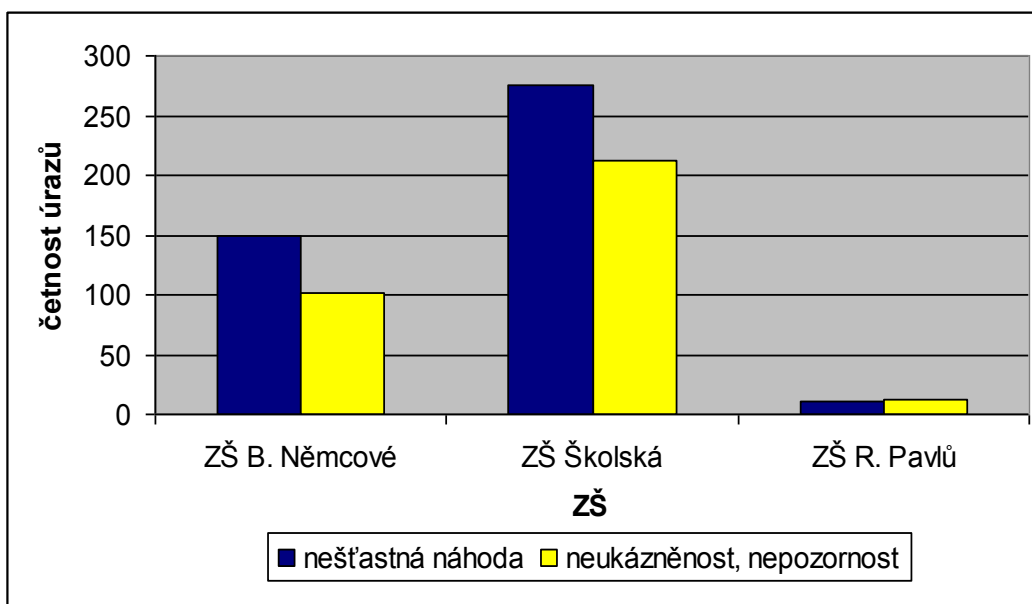
Graf č. 3 znázorňuje úrazovost z hlediska pohlaví ve sledovaném období na jednotlivých ZŠ. Z grafu vyplývá, že na všech ZŠ jednoznačně dochází častěji ke zranění chlapců.

Graf 4. Zraněné části těla

Na základě šetření bylo zjištěno, že nejčastěji dochází ke zranění končetin a hlavy. Z grafu č. 4 je patrné, že na všech ZŠ je nejzávažnější poranění horních končetin. Velmi častá jsou také poranění dolních končetin. Jedná se především o zlomeniny, naražení prstů, výrony kotníků, atd.

Graf 5. Příčiny školních úrazů

Graf č. 5 znázorňuje příčiny školních úrazů na jednotlivých ZŠ. Většina školních úrazů vznikla v důsledku nešťastné náhody. Z grafu je patrné, že častou příčinou úrazů je také neukázněnost popř. nepozornost žáků.

H1: Četnost školních úrazů se za poslední 4 roky zvyšuje.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Na ZŠ, B. Němcové dokonce došlo k výraznějšímu poklesu úrazovosti, kdy ve školním roce 2005/2006 se událo 87 úrazů a v následujících školních letech byl zaznamenán pokles až o 30 úrazů. Na ZŠ, R. Pavlů došlo k mírnému zvýšení úrazovosti.

H2: Nejvíce školních úrazů se stane v hodinách tělesné výchovy.

Hypotéza č. 2 se ve sledovaných případech potvrdila. V pořadí druhou rizikovou dobou byly přestávky, kdy většinou pro neukázněnost žáků došlo ke zranění. Dalším častým dějištěm školních úrazů jsou hodiny pracovního vyučování, lyžařský výcvik, pobyt v přírodě.

H3: Ve většině případů dochází ke zranění chlapců.

Tato hypotéza se jednoznačně potvrdila. Na základních školách, kde bylo provedeno šetření, došlo častěji ke zranění chlapců, než dívek.

H4: Nejčastěji dochází k poranění končetin.

Tato hypotéza se na základě výsledků šetření jednoznačně potvrdila. Nejčastější poraněnou částí těla jsou končetiny. Většinou se jednalo o zlomeniny, naražení prstů, výrony kotníků, apod. Ve většině případů došlo k poranění horních končetin. Častá jsou také poranění hlavy, nosu, břicha a hrudníku.

H5: Velká část školních úrazů je důsledkem neukázněnosti žáků.

Hypotéza č. 5 se potvrdila. I když příčinou většiny školních úrazů je nešťastná náhoda, velká část úrazů vzniká v důsledku neukázněnosti, popř. nepozornosti či neopatrnosti žáků (konflikty mezi žáky, běhání po chodbách a schodištích, atd.).

ZÁVĚR

Definici pojmu „školní úraz“ odpovídá výraz „úraz žáka“, který je definován v čl. 21 „Úrazy žáků“ Metodického pokynu MŠMT. Za školní úraz je tedy možné považovat úraz, který se stane žákům při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním. Přičemž za činnost v přímé souvislosti s výchovnou a vzdělávací prací školy jsou považovány všechny úkony, které jsou potřebné nebo nutné před zahájením, v průběhu nebo po skončení vyučování. Podle vyhlášky č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů lze rozlišit úrazy dětí, žáků a studentů a smrtelné úrazy.

Při zjišťování příčin školních úrazů je třeba postupovat podle čl. 22 „Evidence úrazů žáků“ Metodického pokynu MŠMT. Příčiny úrazů žáků je třeba objasnit na místě. Při zjišťování příčin školních úrazů je třeba odhalit všechny zjevné a skryté příčiny a další okolnosti, které vedly k jejich vzniku. Na základě zjištění důležitých okolností, které vedly ke vzniku školního úrazu lze posoudit co bylo jeho skutečnou příčinou.

Za škodu vzniklou úrazem žáků při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy. V případě, kdy škola nemá právní subjektivitu, odpovídá za škodu vzniklou úrazem její zřizovatel.

Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. Podkladem pro evidování školních úrazů žáků je kniha úrazů a záznam o úrazu. Dalšími podklady pro evidování školní absence žáků pro školní úraz může být potvrzení ošetřujícího lékaře o ošetření žáka, popř. potvrzení rodičů.

Škola je povinna bezprostředně podat hlášení o úrazu žáka jeho zákonnému zástupci. V případě, že byl v souvislosti s úrazem spáchán trestný čin nebo přešůpek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podává škola hlášení místně příslušnému útvaru Police ČR.

Školní úrazy se odškodňují podle § 366 zákoníku práce. Aby však mohlo dojít k odškodnění, musí existovat škodná událost, která má za následek vznik škody. Mezi škodnou událostí a vznikem škody musí existovat přímá příčinná souvislost. V případě školních úrazů potom přichází v úvahu

odškodnění škody na věcech a účelně vynaložených nákladů spojených s léčením.

Školy a školská zařízení, která zajišťují výchovu a vzdělávání žáků mají v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví žáků řadu závažných povinností a úkolů, které vyplývají především z pracovněprávních, bezpečnostních, hygienických, ale i speciálních školských předpisů. Žáci jsou povinni dodržovat školní a vnitřní řád a v neposlední řadě je povinností žáků také plnit pokyny zaměstnanců školy. Kontrolu dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb zajišťují Česká školní inspekce, orgány ochrany veřejného zdraví a orgány inspekce práce.

Velkému množství školních úrazů lze předcházet dostatečnou prevencí. Důležitou součástí prevence úrazů žáků by měl být dostatečný přísun kvalitních informací, žák by měl vědět, jaká nebezpečí ho mohou potkat. Žáky je třeba seznámit s bezpečným chováním ve všech prostorách školy, zejména však tam, kde je největší riziko vzniku školních úrazů.

Ve své bakalářské práci jsem zjišťovala úrazovost na třech základních školách v Zábřehu. Ve dvou případech bylo šetření provedeno na úplných školách s devíti postupovými ročníky, ve třetím případě se jednalo o malotřídni školu.

Základní hypotézy, které jsem formulovala na začátku praktické části práce, se mi v zásadě potvrdily. Výjimku představuje hypotéza č. 1, kdy jsem předpokládala, že se úrazovost ve školách zvyšuje.

POUŽITÁ LITERATURA

DANDOVÁ, E. *Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách*. 1. vyd. Praha: Aspi, 2008. 171 s. ISBN 978-80-7357-373-7.

DANDOVÁ, E. Evidence školních úrazů žáků. *Řízení školy*, 2009, roč. VI, č. 2, s. 19 – 23. ISSN 1214-8679.

DANDOVÁ, E. Evidence školních úrazů žáků (2.). *Poradce veřejné správy*, 2009, roč. II, č. 10, s. 61 -67. ISSN 1802 – 839X.

KLOUB, J. *Metodický návod pro řešení problematiky pracovních a školních úrazů v regionálním školství*. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 1996. 8 s.

MARÁDOVÁ, E. *Ochrana dětí v každodenní práci školy*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 36 s. ISBN 978-80-86991-33-7.

NOVÁKOVÁ, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví žáků na školách – školní a pracovní úrazy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 66 s. ISBN 978-80-244-1806-3.

ROMANĚNKO, J. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školské praxi*. 1. vyd. Karviná: Paris, 2006. 316 s. ISBN 80-903817-0-7.

ROMANĚNKO, J., SKÁCELÍK, P. a kol. *Legislativa BOZP ve školství: kompletní přehled, úplná dokumentace, výklady, příklady pro praxi, bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školství, BOZ dětí, žáků a studentů, požární ochrana ve školství, spisová služba ve školství*. Praha: Sondy, 2008. 403 s. ISBN 978-80-86846-26-2.

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č. j.: 37 014/2005-25, MŠMT ČR.

Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, MŠMT ČR.

Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, MZ ČR.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Sbíрка zákonů.

Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce, Sbíрка zákonů.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT
2. Vzor záznamu o úrazu dítěte, žáka, studenta
3. Lékařský posudek o bolestném

Příloha 1

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č.j.: 37 014/2005-25

Tento metodický pokyn je závazný pro školy zřizované MŠMT, pro školy jiných zřizovatelů má pouze inspirativní charakter.

Úvodní ustanovení

Pro bezpečnost a ochranu zdraví při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních má výkon dozoru nad činností dětí, žáků a studentů mimořádný význam. Konkrétní úkoly a podrobnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví a v jejich rámci i úkoly dohledu nad dětmi, žáky a studenty škol a školských zařízení stanoví pro jednotlivé typy škol a školských zařízení obecně platné právní předpisy. (Pokud jde o pojem „dohled“ (užívaný občanským zákoníkem a zákonem č. 561/2004 Sb. a pojem „dozor“ užívaný pracovním řádem, je nutné uvést, že pojem „dohled“ je obecným zákonným pojmem, zatímco pojem „dozor“ je pojmem užívaným pouze v oblasti školství. Z hlediska praktického i právního však v těchto pojmech není žádný rozdíl).

Cílem metodického pokynu je zdůraznit klíčová ustanovení těchto předpisů a doporučit způsob postupu při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) ve školách a školských zařízeních.

Čl. 1

Předmět a rozsah úpravy

- (1) Tento metodický pokyn stanoví postupy vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ve školách a školských zařízeních (dále jen „škola“).
- (2) Tento metodický pokyn je určen pro právnické osoby vykonávající činnost škol zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Podpůrně jej

mohou užívat i ostatní školy zapsané do školského rejstříku a poskytovatelé služeb souvisejících se vzděláváním a výchovou.

Čl. 2

Předcházení rizikům

(1) Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově (dále jen „vzdělávání“), činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb (§ 29 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon). K zabezpečení tohoto úkolu škola přijímá na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik (§ 132 a 132a zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce). Při stanovení konkrétních opatření bere v úvahu zejména možné ohrožení žáků při vzdělávání v jednotlivých předmětech, při přesunech žáků v rámci školního vzdělávání a při účasti žáků školy na různých akcích pořádaných školou. Zároveň přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu.

(2) Škola podle školního vzdělávacího programu, zpracovaného na základě příslušného rámcového vzdělávacího programu, seznamuje žáky s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví tak, aby bylo dosaženo klíčových kompetencí vztahujících se k ochraně zdraví žáků a jejich bezpečnosti. Tyto klíčové kompetence jsou vytvářeny na základě vzdělávacího obsahu - očekávaných výstupů a účelně zvoleného učiva. Ve školním vzdělávacím programu je ochrana a bezpečnost zdraví součástí výchovy ke zdravému životnímu stylu a zdraví člověka, chápanému jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Jedná se o nadpředmětové téma, jehož součástí je mimo jiné dopravní výchova, ochrana člověka za mimořádných událostí, problematika první pomoci a úrazů, prevence sociálně patologických jevů, ochrana před sexuálním zneužíváním atp.

(3) Školy jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně - patologických jevů (Blíže k prevenci sociálně patologických jevů vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních). Rámcové vzdělávací programy

stanoví kromě konkrétních cílů, formy, délky a povinného obsahu vzdělávání i podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví (§ 4 a § 5 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon).

(4) Ředitel školy vydá školní řád; ředitel školského zařízení vnitřní řád (§ 30 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon). Školní řád a vnitřní řád upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců a podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Školní řád nebo vnitřní řád zveřejní ředitel na přístupném místě ve škole, prokazatelným způsobem s ním seznámí zaměstnance a žáky školy a informuje o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků.

Čl. 3

Povinnosti žáků

Žáci jsou povinni na úseku zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zejména a) dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni (§ 22 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon),

b) plnit pokyny zaměstnanců škol vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

Čl. 4

Omezení pro činnost žáků

(1) Pokud školy při vzdělávání žáků organizují praktické vyučování, praktickou přípravu, případně jiné práce, mohou mladistvé žáky zaměstnávat pouze činnostmi, které jsou přiměřené jejich fyzickému a rozumovému rozvoji a poskytují jim při práci zvýšenou péči (§ 165 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, § 65 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon).

(2) Na žáky se při praktickém vyučování a při praktické přípravě vztahují ustanovení zákoníku práce (§ 65 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon), která upravují pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky žen a mladistvých, a další předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(3) Školy dodržují zákazy prací a pracovišť platné pro ženy a zákazy prací mladistvým (§ 149, § 150, § 153 a § 167 zákona č. 65/1965 Sb., (zákoník práce), nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci) a podmínky, za nichž mohou mladiství tyto práce výjimečně konat z důvodu přípravy na povolání (Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, § 66 odst. 6 a § 97 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon).

Čl. 5

Zdravotní předpoklady

(1) Školy se řídí ustanoveními zvláštních předpisů, jež se týkají zjišťování zdravotního stavu žáků a jejich zdravotní způsobilosti pro příslušný obor vzdělání.

(2) Pro účast na některých vzdělávacích činnostech školy, například na škole v přírodě, sportovních a tělovýchovných akcích, výuce plavání nebo lyžařském výcviku, se vyžaduje zdravotní způsobilost (§ 9 a 10 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), kterou posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost. Praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje, v posudku dále uvede, zda se dítě podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

(3) Zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci jsou povinni informovat školu (§ 22 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon). o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání nebo na účast na akcích podle odstavce 2.

(4) Změny zdravotního stavu, ke kterým dojde v průběhu vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a které mohou mít vliv na zapojení žáka do prováděných činností, oznamují žáci okamžitě příslušnému pedagogickému pracovníkovi.

Čl. 6

Uvolňování žáků z vyučování

(1) Ředitel školy může ze závažných důvodů, zejména zdravotních, uvolnit žáka na žádost zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; žáka se zdravotním postižením může také uvolnit z provádění určitých činností, popřípadě rozhodnout, že tento žák nebude v některých předmětech hodnocen. Konkrétní podmínky za nichž lze uvolnit z vyučování žáka, stanoví školní řád.

(2) Žák nemůže být uvolněn z předmětu rozhodujícího pro odborné zaměření absolventa. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Žák není z předmětu, z něhož byl zcela uvolněn, hodnocen.

(3) Ředitel školy je povinen přerušit vzdělávání žákyni z důvodu těhotenství a mateřství, jestliže praktické vyučování nebo praktická příprava probíhá na pracovištích nebo spočívá v pracích zakázaných těhotným ženám a matkám do konce devátého měsíce po porodu podle zvláštních právních předpisů, nebo jestliže vyučování podle lékařského posudku ohrožuje těhotenství žákyně (§ 66 odst. 6 a § 97 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon).

Čl. 7

Osobní ochranné pracovní prostředky

Osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen "ochranné prostředky") se žákům poskytují při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech, pokud to vyžaduje ochrana jejich života a zdraví (§ 132 odst. 1, 2 a § 133 a zákona č. 65/1965 Sb., (zákoník práce), nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků, nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky). Škola je žákům poskytuje podle vlastního seznamu, zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek na pracovišti. Škola dbá, aby ochranné prostředky byly v použitelném stavu, a kontroluje jejich užívání.

Čl. 8

První pomoc a ošetření

(1) Škola a osoba, na jejímž pracovišti se uskutečňuje praktické vyučování nebo praktická příprava, zajistí, aby byly vytvořeny podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci (§ 133 odst. 1 písm. h) zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce) a lékařského ošetření při úrazech a náhlých onemocněních. Odpovídá za vhodné rozmístění lékárníček první pomoci s potřebným vybavením (§ 134 písm. f) zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce). Rovněž zajistí, aby se zásadami poskytování první pomoci byli seznámeni žáci a všichni zaměstnanci školy. Na vhodných místech umístí seznam telefonních čísel zdravotnických zařízení včetně zdravotnických zařízení zajišťujících dopravu raněných, nemocných a rodiček. O provedených opatřeních informuje kromě pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy i žáky.

(2) Podle závažnosti úrazu a s ohledem na věk zraněného žáka, případně další okolnosti, zajistí škola jeho doprovod do zdravotnického zařízení a zpět nebo domů, popřípadě do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči. O události a provedených opatřeních informuje neprodleně zákonného zástupce žáka. Doprovodem může být pouze zletilá osoba, osoba plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole.

(3) Opatření k zajištění první pomoci provede škola i při školních akcích konaných mimo školu.

(4) Rozsah vybavení prostředky pro poskytnutí první pomoci při zotavovací akci stanovuje zvláštní právní předpis (Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů).

Čl. 9

Poučení žáků

(1) Škola zajistí, aby žáci byli poučeni o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se účastní při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním. Žáky zároveň seznámí s konkrétními pokyny, právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků (Přiměřeně se užíje § 273 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce) a se zásadami bezpečného chování, s možnými riziky a odpovídajícími následnými opatřeními, se kterými se mohou žáci setkat ve škole, jejím okolí a při činnostech mimo školu (například nebezpečí od neznámých lidí, nebezpečí násilí a šikany (Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení Č.j.: 28 275/2000-22), nálezy nebezpečných předmětů apod.). Dále žáky seznámí s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, pokud se vztahují na příslušnou činnost, akci nebo pracoviště a průběžně také s ustanoveními školního řádu, vnitřního řádu, řádů dílen, laboratoří, odborných pracoven, sportovních zařízení, tělocvičen a hřišť a jiných pracovišť a s dalšími opatřeními školy, jež mohou mít bezpečnostně preventivní význam.

(2) Dokladem o provedeném poučení je záznam poučení (např.: v třídní knize), přílohou je osnova poučení. Pokud to stanoví předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, budou znalosti žáků ověřeny.

(3) Žáky, kteří nebyli v době poučení přítomni, je třeba v nejbližším vhodném termínu poučit. Ve složitějších případech, zejména při seznámení se s obsahem důležitých předpisů, pokynů a norem o bezpečnosti technických zařízení, se pořídí zápis podepsaný žáky, z něhož lze podle potřeby zjistit konkrétní obsah provedeného poučení.

Čl. 10

Dozor nad žáky

(1) Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled (§ 415, 422 zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení (dále

jen „dozor“), a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí. O zajištění náležitého dozoru rozhoduje ředitel školy (§ 164 odst. 1 písm. h) zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon). Vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy pověří dozorem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dozoru nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možno při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dozor koná (Pokud jde o pojem „dohled“ užívaný občanským zákoníkem a zákonem č. 561/2004 Sb. a pojem „dozor“ užívaný pracovním řádem, je nutné uvést, že pojem „dohled“ je obecným zákonným pojmem, zatímco pojem „dozor“ je pojmem užívaným pouze v oblasti školství. Z hlediska praktického i právního však v těchto pojmech není žádný rozdíl).

(2) Pedagogický pracovník koná dozor nad žáky ve škole před vyučováním, po vyučování, o přestávkách mezi dvěma vyučovacími hodinami, podle potřeby při přechodu žáků z jedné budovy školy do druhé budovy školy, do školní jídelny, školní družiny apod. Při zajišťování dozoru nad žáky se postupuje podle rozvrhu dozoru. Jestliže ředitel školy povolí žákům pobyt ve škole před vyučováním, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo po vyučování, zabezpečí jejich dozor. Dozor ve škole začíná nejméně 20 minut před začátkem dopoledního a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování a končí odchodem žáků ze školy po skončeném vyučování.

(3) Zajištění dozoru nad žáky – stravníky v zařízení školního stravování přísluší vždy té právnické osobě, která vykonává činnost zařízení školního stravování. Způsob, jakým tento dohled bude zajištěn, je na rozhodnutí ředitele tohoto zařízení školního stravování.

(4) Při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dozor 15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dozor končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce oznámí škola nejméně jeden den před konáním akce, buď zákonným zástupcům žáků, nebo přímo zletilým žákům.

(5) Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dozor konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům

a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dozoru a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dozorem podepíše.

(6) Pedagogičtí pracovníci vykonávají podle pokynů ředitele dozor i mimo školu, např. při praktickém vyučování, při praktické přípravě, při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze školních vzdělávacích programů, při účasti na soutěžích, přehlídkách popřípadě při jejich přípravě a na jiných akcích organizovaných školou.

(7) Při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, dodržují žáci předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech. Žáci dodržují stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu. Za seznámení žáků s těmito pokyny a za kontrolu jejich dodržování odpovídá vedoucí akce nebo jím určený pedagogický pracovník. Vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu.

(8) Kromě ustanovení uvedených v tomto metodickém pokynu, jež mohou souviset s výkonem dozoru, existují ještě další zvláštní ustanovení v právních předpisech nebo ve vzdělávacích programech: například ustanovení o dělení tříd na skupiny, nebo jiná ustanovení

o poměru mezi počtem žáků a počtem dozírajících osob, případně ustanovení podrobněji určující způsob výkonu dozoru (Například vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných).

Čl. 11

Zvláštní pravidla při některých činnostech

(1) Kromě obecných zásad úrazové prevence jsou při některých činnostech dodržována další zvláštní pravidla. Je tomu tak zejména při výuce některých odborných předmětů se zvýšeným rizikem ohrožení zdraví a života, při praktickém vyučování, praktické přípravě při výuce tělesné výchovy, koupání, výuce plavání, lyžařském výcviku, sportovních a turistických akcích.

Ve všech takových případech klade škola zvýšený důraz na dodržování pokynů, právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, pokynů a zásad úrazové prevence pedagogickými pracovníky i žáky. Důsledně je vyžadováno ukázněné chování žáků. Žák musí mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.

(2) Při pohybových a sportovních činnostech (míčové hry apod.) se účastníci řídí ustanoveními o bezpečnosti obsaženými v pravidlech pro příslušnou pohybovou činnost, danou věkovou skupinu a jejich modifikaci pro dané prostorové podmínky školy a ustanoveními soutěžních řádů daných sportů.

(3) Při praktickém vyučování, praktické přípravě, sportovních a jiných činnostech, kde je zvýšená možnost ohrožení zdraví, se žáci řídí pokyny vyučujícího. Vyučující nedovolí, aby se žák bez odložení nebo bez zabezpečení proti možnosti zranění a zachycení ozdobných a jiných pro činnost nevhodných a nebezpečných předmětů účastnil příslušné činnosti. Těmito ozdobnými, pro činnost nevhodnými a nebezpečnými předměty jsou například náramky, hodinky, náušnice, pearcing, náhrdelníky, prsteny ozdobné kroužky aj. Žáci tyto předměty odkládají na určená místa, způsob zajištění předmětů stanoví ředitel ve školním řádu.

(4) Žáci používají pracovní oděv nebo cvičební úbor a obuv a mají výstroj podle druhu vykonávané činnosti a podle pokynů učitele, který dodržování tohoto požadavku kontroluje. Žák musí mít cvičební úbor, pracovní oděv a obuv v řádném a použitelném stavu.

Čl. 12

Praktické vyučování a praktická příprava

(1) Při praktickém vyučování a praktické přípravě musí být pracoviště a jeho vybavení, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení, v nezávadném stavu a musí odpovídat požadavkům předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (§ 133a, § 134 a 134a zákona č. 65/1965 Sb., (zákoník práce). Musí být dodržovány předpisy k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (§ 134 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, nařízení vlády 178/2001 Sb. a nařízení vlády 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.), hygienické předpisy (§ 273 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce) a jiné

právní předpisy (např. upravující dělení tříd na skupiny) (§ 6 vyhlášky č. 13/2005 Sb., nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání). Žákům jsou na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek činnosti podle potřeby přidělovány ochranné prostředky.

(2) Pokud se praktické vyučování a praktická příprava uskutečňuje u jiné právnické nebo fyzické osoby, musí být ve smlouvě (§ 12 vyhlášky č. 13/2005 Sb.), kterou o tom škola s touto osobou písemně uzavírá, obsažena mimo jiné i ustanovení o opatřeních k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně ochranných opatření, která musí být přijata, poskytování ochranných prostředků, ochranných nápojů, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků apod. Právnická nebo fyzická osoba je povinna zajistit žákům bezpečnost a ochranu zdraví při pracovní činnosti ve stejném rozsahu, jako tomu je u vlastních zaměstnanců, s přihlédnutím k jejich věku, fyzickému a rozumovému rozvoji.

Čl. 13

Tělesná výchova

Při výuce tělesné výchovy dodržuje škola platné rámcové vzdělávací programy a didaktické zásady. Bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování. Ve výjimečných případech pedagogický pracovník výuku dočasně přeruší a zajistí dozor zletilou osobou, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole. Vydává jasné, přesné a žákům srozumitelné povely a pokyny, kontroluje bezpečnost a funkčnost tělocvičného náradí a náčiní před zahájením výuky. Přihlíží zejména k fyzické vyspělosti žáků, k jejich věku a předchozím zkušenostem. Při pohybových činnostech v přírodních podmínkách je třeba volit terén a překážky úměrné věku, klimatickým podmínkám, rozumovému a fyzickému vývoji s přihlédnutím ke kvalitě výstroje a výstroje žáků. K zařazení sportovních odvětví, které nejsou podrobně rozvedeny ve školských vzdělávacích programech, musí mít pedagogický pracovník povolení ředitele školy a dodržovat bezpečnostní pravidla i metodické postupy pro danou věkovou kategorii platné v oblasti školního nebo svazového sportu.

Čl. 14

Výuka plavání

(1) Výuka plavání se uskutečňuje v zařízeních k tomu určených. Ředitel školy musí ověřit dodržování hygienických podmínek ze strany zařízení určeného pro výuku plavání, odbornou úroveň poskytované výuky, podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany žáků. Při plavecké výuce se třída na základní škole dělí na skupiny, každou skupinu vede jeden vyučující. Nejvyšší počet žáků-plavců ve skupině je 15, žáků-neplavců 10. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.) Pedagogický pracovník má přehled o celém prostoru výuky a všech žácích, kteří se výuky účastní. Pedagogický pracovník pravidelně provádí v průběhu výuky překontrolování počtu žáků. Totéž se provádí při jejím zakončení.

(2) Vyučující pedagogický pracovník věnuje zvláštní péči neplavcům. Jejich výcvik se provádí podle možnosti odděleně v bazénu s odpovídající hloubkou vody.

(3) Odpovědnost za bezpečnost žáků při výuce plavání, která je realizována mimo školu, nesou pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na výuku plavání doprovázejí.

(4) Za bezpečnost žáků při plavecké výuce ve školách, do doby jejich předání pedagogickým pracovníkům, jež vedou výuku, odpovídají pedagogičtí pracovníci, kteří žáky na plaveckou výuku doprovázejí. Doprovázející pedagogický pracovník je přítomen po celou dobu výuky. V dohodách uzavíraných o využívání cizích zařízení k plavecké výuce je nutno upravit ve smyslu těchto zásad podrobně povinnosti zaměstnanců zúčastněných stran, týkající se jejich odpovědnosti za bezpečnost žáků.

(5) Pokud v celém průběhu výuky nemůže být zachován náležitý přehled o všech jeho žácích (účastnících), pedagogický pracovník plaveckou výuku přeruší.

Čl. 15

Lyžařský výcvik

(1) Lyžařský výcvik je veden pedagogickými pracovníky, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich kvalifikaci si ověří ředitel školy. Práci instruktorů řídí vedoucí kurzu určený ředitelem školy, který též schvaluje plán výcviku. Vedoucí kurzu před odjezdem na lyžařský výcvik upozorní na nutnost seřízení bezpečnostního vázání lyží. Žáci prokáží seřízení bezpečnostního vázání lyží potvrzením servisu, popř. čestným prohlášením zákonných zástupců nebo svým v případě zletilých žáků.

(2) Za řádnou organizační přípravu kurzu odpovídá jeho vedoucí. Zajišťuje vhodný objekt, dopravu, poučení žáků o předpisech a pokynech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Při realizaci kurzu řídí činnost jednotlivých pracovníků, dbá na dodržování stanoveného programu praktické i teoretické části kurzu.

(3) Doporučuje se, aby zákonní zástupci nezletilého žáka a zletilí žáci předložili před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý a ve stavu schopném absolvovat lyžařský výcvik.

(4) Před odjezdem na kurz se doporučuje sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (Jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání.)

(5) Účastníci kurzu jsou povinni dodržovat předpisy a pokyny vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví, včetně pravidel bezpečného pohybu na sjezdových a běžeckých tratích. U žáků se při lyžařském výcviku na základě zhodnocení rizik doporučuje používání lyžařských ochranných přileb.

(6) Žáci jsou rozděleni do družstev podle své výkonnosti a zdravotního stavu. Při rozřazení do družstev se nevyžaduje od úplných začátečníků předvedení výkonu, který by byl nad jejich síly, ale zařadí se přímo do družstva. Tato hlediska jsou dodržována i v průběhu výcviku, při výběru místa výcviku, zvláště též na sjezdových tratích a za ztížených podmínek, na zledovatělém povrchu, za snížené viditelnosti a podobně. Družstvo má nejvýše 15 členů, u žáků se zdravotním postižením se počet snižuje vzhledem k charakteru postižení žáků a dalším okolnostem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., vyhláška č. 48/2005 Sb.).

(7) Péči o zdraví účastníků je povinen zajistit vedoucí kurzu nebo instruktor, který má pro tuto práci potřebné předpoklady, znalosti a případně i kvalifikaci. Účastní-li se kurzu více než 30 žáků do 15 let, je potřebné ustanovit zdravotníka; podrobnosti upravuje zvláštní předpis (§ 11 zákona č. 258/2000 Sb.).

(8) Zpravidla třetí den lyžařského kurzu se doporučuje z hlediska zdravotního zařadit odpočinkový půlden (§ 8 odst. 2 vyhlášky č. 106/2001 Sb.) s aktivním programem a bez lyžařského nebo snowboardového výcviku.

(9) Lanovky a vleky se používají jen pro organizovaný výcvik po řádném poučení o všech pravidlech a bezpečnostních předpisech o jízdě na vlecích a lanovkách. Během pobytu na horách je nutné dodržovat pokyny Horské služby a respektovat výstražné značky. Za nepříznivých podmínek (hustá mlha, sněhová bouře, teplota pod mínus 12 °C apod.) se výcvik a horské výlety omezují, popřípadě nekonají.

(10) Výcvik se provádí v terénu, který odpovídá lyžařské vyspělosti členů družstva. Zvýšená pozornost se věnuje výběru terénu pro začínající lyžaře, zvláště s bezpečným dojezdem.

(11) Při výletu jedou žáci ve skupině v pravidelných odstupech, které se při snížené viditelnosti zkracují až na dotek. Skupina se řídí pokyny vedoucího přesunu (určuje vedoucí kurzu), který jede v čele. V závěru jede vždy zkušený lyžař. V průběhu akce se pravidelně provádí překontrolování počtu účastníků. Totéž se provádí při jejím zakončení. O trase a časovém plánu výletu musí být informován vedoucí kurzu a odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

(12) Uvedené zásady se dodržují přiměřeně i při lyžařském výcviku konaném v hodinách tělesné výchovy v místě nebo blízkosti školy.

(13) Do programu lyžařského kurzu je možno zařadit i výcvik na snowboardu, pokud jsou zároveň dodržována pravidla k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při jízdě na snowboardu. Při organizaci výcviku je nutno dbát na to, aby nedocházelo ke kolizi mezi účastníky obou výcviků.

Čl. 16

Sportovně turistické kurzy

(1) Před zahájením kurzu jsou účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati. Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (Jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání.)

(2) Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. Družstvo má nejvíce 15 žáků, pokud není zvláštními předpisy a tímto pokynem stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.). Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

(3) Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

(4) Před zahájením cyklistického kurzu ověří vedoucí kurzu povinné vybavení, technický stav jízdních kol (včetně povinnosti mít ochrannou přilbu) a znalosti žáků o pravidlech silničního provozu (Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), bez jejichž znalosti se žáci nemohou kurzu zúčastnit. V silničním provozu má družstvo maximálně 10 cyklistů, za které

odpovídá vedoucí družstva. Trasu přesunu volí vedoucí kurzu s ohledem na výkonnost a zdravotní stav žáků, na stav a frekvenci dopravy na komunikaci atd. Při přesunech v rámci cyklistického kurzu za dopravního provozu musí být na začátku a na konci skupiny zletilá osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

(5) Před zahájením kurzu vodní turistiky zjistí vedoucí kurzu stupeň plavecké vyspělosti žáků. Vedoucí kurzu odpovídá za zhodnocení stavu sjízdnosti trasy. Pedagogický pracovník odpovídá nejvýše za pět kanoí (kajaků) nebo za dvě pramice (rafty). Při obtížnějších podmínkách vedoucí kurzu počet lodí na jednoho pedagoga sníží. Žáci jsou vybaveni při jízdě plovací vestou, při jízdě na divoké vodě nebo obtížně sjízdných propustech plovací vestou a přilbou. Pokud se v průběhu jízdy na divoké vodě podmínky zhorší nebo se zvýší riziko, vedoucí kurzu jízdu přeruší nebo sjíždění ukončí.

(6) Při horské turistice je pedagogický pracovník povinen seznámit žáky s možným nebezpečím hrozícím v horách. Při horských túrách se musí důsledně respektovat momentální zdravotní stav žáků, aktuální podmínky (zejména povětrnostní), značení a pokyny Horské služby. Před začátkem túry pedagogický pracovník informuje vedoucího kurzu a odpovědného zástupce ubytovacího zařízení o směru, cíli túry a o předpokládaném čase návratu. Pedagogický pracovník hlásí těmto osobám, pokud to situace umožňuje, eventuální zdržení. Na horskou túru doprovázejí družstvo nebo skupinu žáků vždy nejméně dvě zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

(7) Horolezecký výcvik, včetně základního kurzu, vede pedagogický pracovník, který odpovídá za činnost instruktora -člena Českého horolezeckého svazu při dodržení všech pravidel k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví stanovených horolezeckým svazem.

Čl. 17

Koupání

Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno (§ 6 zákona č. 258/2000 Sb., vyhláška č. 135/2004 Sb., kterou

se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch). Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro koupání, přesně vymezí prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se žáků ve skupině. Skupina na jednoho pedagogického pracovníka je maximálně 10 žáků. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se tento počet řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., vyhláška č. 48/2005 Sb.). Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

Čl. 18

Bruslení

(1) Při bruslení organizovaném školou odpovídá za bezpečnost žáků učitel tělesné výchovy nebo dohled konající pedagog, který posoudí kvalitu plochy a případně i mantinelů. V případě bruslení na přírodním ledě posoudí tloušťku ledu z hlediska nosnosti.

(2) Žáci bruslící na kolečkových bruslích používají ochranné prostředky zmírňující následky pádů (na kolena, na lokty, rukavice, přilbu).

Čl. 19

Bezpečnost žáků při soutěžích a přehlídkách

(1) Vysílající školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků po dobu dopravy na soutěže a ze soutěží, pokud se se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak. V průběhu soutěže zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků organizátor (Vyhláška MŠMT č. 55/2005 Sb., o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání).

(2) Po dobu vlastní soutěže přebírá náležitý dohled nad žáky organizátor soutěže. Vyhláší počátek a konec soutěže nebo přehlídky a zajišťuje podmínky pro bezpečnou účast žáků poskytnutím případných ochranných prostředků, náležitým vybavením laboratoří, jiných soutěžních míst a současně přihlédne k věku, fyzickému a rozumovému rozvoji žáků.

(3) U sportovních soutěží, uměleckých soutěží a dalších soutěží, kde to charakter soutěže vyžaduje a je to dáno organizačním řádem, zajišťuje

bezpečnost a ochranu zdraví žáků vysílající škola v plném rozsahu, pokud se zákonným zástupcem žáka nedohodne jinak.

Čl. 20

Zahraniční výjezdy

Školy odpovídají za bezpečnost a ochranu zdraví žáků při zahraničních výjezdech, které organizují v rámci vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech. O konkrétních opatřeních a poučení žáků, případně jejich zákonných zástupců, se pořizuje před uskutečněním výjezdu záznam o poučení podepsaný jeho účastníky. Přiměřeně se použijí ustanovení čl. 15 a 16. Mezi účastníky výjezdu do zahraničí zařadí škola pouze ty žáky, kteří předloží písemný souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka a mají uzavřené pojištění odpovědnosti za škodu platné na území příslušného státu a pojištění léčebných výloh v zahraničí nebo v případě výjezdu do členského státu Evropské unie mají Evropský průkaz zdravotního pojištění nebo potvrzení tento průkaz nahrazující (§ 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb.).

Čl. 21

Úrazy žáků

(1) Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách.

(2) Úrazem žáků není úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu.

Čl. 22

Evidence úrazů žáků

Vedoucí zaměstnanec školy, jemuž byl úraz žáka hlášen, zajistí, aby byly objektivně zjištěny a případně odstraněny příčiny úrazu (V podrobnostech vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů).

Čl. 23

Statistické zjišťování školní úrazovosti se provádí podle zvláštních předpisů (§ 10 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů).

Čl. 24

Odpovědnost za škodu při úrazech žáků

Školy odpovídají v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy (§ 190 a násl., § 206 zákona č. 65/1965 Sb., (zákoník práce, § 27 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, § 420, 422 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) žákům za škodu, která jim vznikla v důsledku úrazu. Způsob a rozsah náhrady škody projedná škola se zákonnými zástupci žáka nebo se zletilým žákem.

Čl. 25

Sledování úrazovosti žáků

Informace získané při prošetřování jednotlivých úrazů žáků, při sledování celkové školní úrazovosti a rozborů jejich příčin využívají školy, organizace a orgány, v jejichž působnosti je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, k prohloubení preventivní činnosti, a to v anonymizované podobě.

Kontrolní činnost

Čl. 26

(1) Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků kontrolují průběžně vedoucí zaměstnanci školy v rámci své působnosti a plnění úkolů v oblasti prevence rizik.

(2) Pedagogičtí pracovníci kontrolují a vyžadují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jakož i dodržování pokynů žáky.

(3) Do programu prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou nejméně jednou ročně (§ 136a odst. 4 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce) zahrnují školy také kontrolu školních dílen, laboratoří, tělocvičen a tělocvičného nářadí a náčiní, školních hřišť, školních pozemků i dalších pracovišť školy užívaných žáky, včetně jejich vybavení. Pokud se na ně a na jejich vybavení vztahují zvláštní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, například o elektrických, plynových, zdvihacích a tlakových zařízeních, provádějí se na nich prostřednictvím osob se zvláštní odbornou způsobilostí odborné kontroly a revize ve lhůtách stanovených těmito předpisy. U tělocvičného nářadí a ostatního náčiní se kromě jeho běžných kontrol v hodinách tělesné výchovy a v rámci prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci provádějí i odborné technické kontroly nejméně jednou za rok, pokud nestanovil výrobce lhůtu kratší. Součástí prověrek bezpečnosti a ochrany zdraví při činnostech organizovaných školou je rovněž kontrola vybavení školy prostředky pro poskytnutí první pomoci, a to jak z hlediska obsahu, tak i lhůt jejich použitelnosti .

Čl. 27

Kontrolu dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb provádí Česká školní inspekce (§ 174 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon) , orgány ochrany veřejného zdraví, popřípadě orgány inspekce práce

Čl. 28

Závěrečné ustanovení

Tento pokyn nabývá účinnosti dne 1. ledna 2006.

Příloha 2

Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (název, sídlo, IČ) :		ZÁZNAM O ÚRAZU (DÍTĚTE, ŽÁKA, STUDENTA)	
Škola, školské zařízení (např. ZŠ, SŠ):			pořadové číslo záznamu o úrazu/školní rok
Zdravotní pojišťovna zraněného:			Byl záznam vyhotoven na žádost ?
1.	Jméno, popř. jména, a příjmení zraněného:	Datum narození zraněného:	
	Adresa místa trvalého pobytu zraněného:	Třída, ročník zraněného:	
2.	Jméno, popř. jména, příjmení a adresa místa trvalého pobytu zákonného zástupce zraněného (u nezletilých):		
	Kdy a jak byl zákonný zástupce vyrozuměn:		
3.	Hodina den měsíc rok vzniku úrazu		
	Místo, kde k úrazu došlo		
	Zraněná část těla		
	Zdravotnické zařízení, kde byl zraněný ošetřen, léčen:		
4.	Šlo o úraz smrtelný ? Datum úmrtí		
5.	Popis události:	Popis činnosti:	
		Předpokládaná příčina úrazu:	
		Preventivní opatření:	
6.	Kdo a jak vykonával dozor v době úrazu?		
7.	Byl úraz způsoben nebo ovlivněn jinou osobou (jméno, popř. jména, příjmení, adresa místa trvalého pobytu této osoby) či vznikl následkem spolupůsobení přírodních živlů nebo zvířat?		

Podpis zraněného (umožňuje-li to jeho stav):		Datum sepsání záznamu o úrazu:
Jméno, popř. jména, příjmení a podpisy svědků (též zaměstnance, který vykonával dozor):		Podpis vedoucího zaměstnance, razítko
8.	Místo pro další záznamy:	

Příloha 3

Poškozený: _____

R.č.: _____

Zařazení: _____

Bydliště: _____

Jmenovaný byl ve Vašem ošetřování a žádá proto o vypracování lékařského posudku o bolestném podle § 8 odst. 1 vyhl. Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb.

LÉKAŘSKÝ POSUDEK O BOLESTNÉM

vypracovaný podle přílohy č.1 a 3 k vyhláše č. 440/2001 Sb. na základě zdravotní dokumentace ode všech zdravotnických zařízení, v nichž byl poškozený léčen pro úraz ze dne: _____ Pracovní neschopnost od: _____ do: _____

Postup dle § 8 odst. 5 a), kterým posuzující lékař dospěl k závěru svého hodnocení:

_____

kód dle přílohy č.1,3 k vyhl č. 440/2001 Sb.	diagnosa	bolestné v bodech

Případné zvýšení podle zásad § 6 odst. 1 a), b) podle příloh č.1,3 :

_____

Celkem bodů: _____

Datum vyhotovení: _____

_____ jmenovka a podpis
lékaře razítko zdrav. zařízení

Lékařský posudek o bolestném podle vyhl. č. 440/2001 Sb. převzal dne:

_____ podpis
poškozeného